TIBBIY SUG‘URTA TIZIMIDA MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGI VA TIBBIY XIZMATLAR SIFATINI BAHOLASH

Ashurov Imronbek Shokirali o‘g‘li
“Tibbiy sug‘urta ishi” mutaxassisligi
2-kurs magistratura talabasi
Kafedra mudiri: tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent
Babich Svetlana Mixaylovna

Annotatsiya: Tezisda tibbiy sug‘urtaning samaradorligi kafolatlangan yordamdan foydalanish, bemorning bevosita xarajatlari va xizmat sifati orqali tahlil qilindi. Adabiyotlar sharhi asosida moliyalashtirish natijasini faqat sarflangan mablag‘ bilan ifodalashning cheklovlari ko‘rsatildi. Xizmat paketining aniqligi va monitoring ko‘rsatkichlarining taqqoslanuvchanligi muhokama qilindi. Bemor uchun moliyaviy hamda tashkiliy to‘siqlarni birgalikda baholashga qaratilgan konseptual yondashuv taklif etildi.

Kalit so‘zlar: tibbiy sug‘urta, xizmat paketi, moliyaviy himoya, sifat, foydalanish imkoniyati.

Dolzarblik va maqsad

Sug‘urta orqali mablag‘ ajratilishi bemorning zarur yordamni o‘z vaqtida olganini hali tasdiqlamaydi. Baholashda xizmatning mavjudligi, undan foydalanish va natija o‘rtasidagi farq hisobga olinishi zarur. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti sifatli yordamda xavfsizlik, samaradorlik va bemor ehtiyojlariga muvofiqlikni muhim deb belgilaydi [1]. Maqsad moliyalashtirishni ushbu mezonlar bilan bog‘laydigan baholash tamoyillarini asoslashdir.

Materiallar va usullar

Ish rasmiy uslubiy manbalar va normativ hujjatning narrativ tahliliga asoslandi. Resurslarni birlashtirish, xizmatlarni xarid qilish va moliyaviy himoya masalalari mazmunan solishtirildi. Birlamchi so‘rovnoma yoki klinik tajriba o‘tkazilmagan; ko‘rsatkichlar matritsasi adabiyotlar asosidagi taklif hisoblanadi.

Tahlil natijalari

Oldindan yig‘ilgan mablag‘larni birlashtirish turli daromad va salomatlik xavfiga ega guruhlar o‘rtasida resurslarni qayta taqsimlash imkonini beradi. Biroq fondlar parchalanishi bu imkoniyatni cheklashi mumkin [2]. Strategik xaridda esa xizmatlar uchun to‘lov aholi ehtiyoji va muassasa faoliyati haqidagi dalillar bilan bog‘lanadi [3]. Ushbu ikki mexanizmni bemorning xizmatdan foydalanishi bilan solishtirish taklif etiladi.

1-jadval. Natijalarni baholash uchun taklif etilayotgan mezonlar

Mezon	Kuzatiladigan ma’lumot	Talqin sharti
Moliyaviy himoya	Bemorning bevosita xarajati	Qoplangan va qoplanmagan yordam ajratiladi
Foydalanish	Kutish va murojaatni yakunlash	Shoshilinchlik darajasi hisobga olinadi
Xizmat sifati	Klinik hujjat va natija	Bemorning boshlang‘ich holati tekshiriladi
Hisobdorlik	Shikoyat va uning yechimi	Murojaat imkoniyati ham baholanadi

Xarajat kamayib, kutish uzaygan vaziyatda tejamkorlikning sababi tekshirilishi kerak. Past xarajat zarur yordamdan voz kechish bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin. Shu bois davolangan bemorlar bilan birga, yordam olishga uringan, ammo xizmatdan foydalana olmagan shaxslarni ham keyingi tadqiqotga kiritish maqsadga muvofiq. Bu fikr empirik natija emas, taklif etilayotgan tadqiqot tamoyilidir.

Muhokama

O‘zbekiston Prezidentining 2024-yil 5-sentabrdagi PQ-311-son qarorida davlat tibbiy sug‘urtasi doirasidagi bepul yordam va dori vositalari soliqlar hisobidan moliyalashtirilishi, aholidan qo‘shimcha sug‘urta to‘lovi undirilmasligi belgilangan [4]. Shu bilan birga, bemorga xizmat paketi va murojaat shartlarini tushuntirish muhim. Huquqiy kafolatning amaliy bajarilishi xizmat olish jarayoni orqali tekshirilishi lozim.

1-rasm. Sug‘urta natijasini kompleks baholashning konseptual sxemasi. Muallifning adabiyotlarga tayangan sintezi; amaliy validatsiya qilinmagan.

Xulosa

Moliyalashtirish samaradorligi xarajat, xizmatdan foydalanish va sifatning birgalikdagi tahlili orqali baholanishi kerak. Bemor xarajatining kamayishini yordamdan foydalanishning yaxshilanishi bilan solishtirish zarur. Taklif etilgan mezonlar mahalliy ma’lumotlar asosida tekshirilmagani sababli ularning samaradorligi haqida sababiy xulosa chiqarilmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. World Health Organization. Quality health services. Fact sheet. 19 May 2025. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/quality-health-services

2. Mathauer I, Vinyals Torres L, Kutzin J, Jakab M, Hanson K. Pooling financial resources for universal health coverage: options for reform. Bull World Health Organ. 2020;98:132–139. doi:10.2471/BLT.19.234153.

3. World Health Organization. Purchasing health services for universal health coverage: how to make it more strategic? Geneva; 2019. WHO/UCH/HGF/PolicyBrief/19.6.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. Davlat tibbiy sug‘urtasi mexanizmlarini joriy etishga oid chora-tadbirlar to‘g‘risida. 05.09.2024, PQ-311. https://lex.uz/docs/-7098084